

Διαθέσεις και Φωνές του ρήματος (5^η Ενότητα Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου)

Α. Διάθεση: η ιδιότητα του ρήματος να δείχνει αν το υποκείμενό του ενεργεί ή παθαίνει ή απλώς βρίσκεται σε μια κατάσταση. Η διάθεση αφορά την **σημασία** και όχι την μορφή των ρημάτων.

Οι διαθέσεις είναι τέσσερις:

1. Ενεργητική διάθεση: το ρήμα φανερώνει ότι το υποκείμενό του ενεργεί και η ενέργειά του αυτή μεταβαίνει(=κατευθύνεται) σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα:

Π.χ. Ο γεωργός **οργώνει** το χωράφι. Ο ποδοσφαιριστής **κλώτσησε** την μπάλα.

2. Παθητική διάθεση: το ρήμα φανερώνει ότι το υποκείμενό του παθαίνει, δηλαδή δέχεται μία ενέργεια από ένα άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα:

Π.χ. Ο Νίκος **αδικήθηκε** από τον δάσκαλο. Ο Γιάννης **χτυπήθηκε** από κεραυνό.

3. Μέση διάθεση: το ρήμα φανερώνει ότι το υποκείμενό του ενεργεί και η ενέργειά του αυτή επιστρέφει στο ίδιο: Π.χ. Κάθε πρωί **χτενίζομαι** προσεκτικά. **Λούζομαι**. **Ξυρίζομαι**.

4. Ουδέτερη διάθεση: το ρήμα φανερώνει ότι το υποκείμενό του ούτε ενεργεί(=κάνει κάτι) ούτε παθαίνει, αλλά απλώς βρίσκεται σε μια κατάσταση:

Π.χ. Το μωρό **κοιμάται**. **Βαριέμαι**.

Β. Φωνή: Αποτελεί ομάδα τύπων του ρήματος και αφορά τη μορφή του.

Οι Φωνές είναι δύο:

1. Ενεργητική Φωνή: το σύνολο των ρηματικών τύπων που στο πρώτο πρόσωπο της Οριστικής Ενεστώτα λήγουν σε **-ω**. Π.χ. δένω, ακούω, ζωγραφίζω.

2. Παθητική Φωνή: το σύνολο των ρηματικών τύπων που στο πρώτο πρόσωπο της Οριστικής Ενεστώτα λήγουν σε **-μαι**. Π.χ. δένομαι, ακούγομαι, ντύνομαι.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Πολλά ρήματα διαθέτουν και τις δύο φωνές. Ωστόσο, **ορισμένα σχηματίζουν μόνο τη μία**. → Π.χ: ζω, τρέχω, γερνώ ΚΑΙ αισθάνομαι, φαίνομαι, σέβομαι.

- Όσα ρήματα έχουν **μόνο Παθητική Φωνή** λέγονται **Αποθετικά**. Τέτοια είναι τα ακόλουθα: αισθάνομαι, γίνομαι, δέχομαι, εργάζομαι, εύχομαι, θυμάμαι, μεταχειρίζομαι, σέβομαι, συλλογίζομαι, φοβάμαι, φαίνομαι, έρχομαι, χρειάζομαι, ανέχομαι, ντρέπομαι κ.α.

ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Στα παρακάτω ρήματα να βρείτε τη διάθεση και τη φωνή:

- Η βροχή πότισε τα χωράφια.
- Η μητέρα κουρεύτηκε στο κομμωτήριο της γειτονιάς.
- Κάνε ησυχία! Το μωρό κοιμάται.
- Η πολυκατοικία γκρεμίστηκε από τον σεισμό.
- Κάθε πρωί σηκώνομαι στις επτά και ετοιμάζομαι για το σχολείο.
- Ο πατέρας εργάζεται σκληρά στην καπνοβιομηχανία.
- Στεναχωρήθηκα πολύ που έσπασε το αγαπημένο βάζο της μητέρας.
- Τα χιόνια στα βουνά ακόμα δεν έλυσαν.
- Νιώθω πολύ πιεσμένη τον τελευταίο καιρό.
- Από πού αγόρασες το λάδι;
- Η Μαρία ετοιμάζεται για την σχολική γιορτή της ερχόμενης εβδομάδας.
- Παραδέχτηκε σε όλους ότι την αγαπάει.
- Ο Θάνος έγινε μηχανικός αυτοκινήτων.
- Ο παππούς καθόταν πάντα στην ίδια θέση.
- Το μωρό κλαίει γιατί μάλλον πεινάει.
- Η σοφίτα καταστράφηκε εντελώς από την πυρκαγιά.
- Δεν ενδιαφέρεσαι για κανέναν και τίποτα!
- Η Μίνα χορεύει εξαιρετικά, αλλά τραγουδάει μέτρια.
- Ο υδραυλικός επισκεύασε τη βρύση πολύ γρήγορα.
- Παντρεύτηκε σε νεαρή ηλικία.
- Καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη.
- Ο ακροβάτης ξετρέλανε το κοινό με το νούμερο του.